

„Üdvözítőnk az utolsó vacsora alkalmával, azon az éjszakán, melyen elárultatott, megalapította testének és vérének eukarisztikus áldozatát, hogy az által a keresztáldozat az időközön át egészen az ő újra eljöveteleig örökre jelenlévő valóság legyen.

Ezért szeretett jegyesére, az Anyaszentegyházra bízta, hogy megünnepelje a halálára és feltámadására emlékeztető szent cselekedetet, mint Isten irántunk való jószágának szakramentumát, mint az egység jelét és a szeretet kötelékét, mint a húsvéti asztalközösséget, amelyben Krisztust fogadjuk szívünkbe, lelkünk megtelik kegyelemmel és megkapjuk az örök dicsőség zálogát.

Az Anyaszentegyház azért arra törekszik teljes erővel, hogy a Krisztusban hívők ebben a misztériumban ne csak, mint kívülállók, vagy mint néma nézők legyenek jelen, hanem ezt a misztériumot a szertartások és imádságok által jól megértve, a szent cselekményt tudatosan, áhítattal és tevékeny részvétellel együtt ünnepeljék meg.”

Így fogalmaz anyaszentegyházunk liturgikus konstitúciója, s most tanulékony lélekkel vagyunk itt azért, hogy megértsük, mit kíván e nagy misztérium tőlünk, a Titokzatos Test tagjaitól. Mi illik e nagy szentséghez? Hogyan lesz gyümölcsöző lelkünknek a szentmisén való részvétel?

A legfontosabb természetesen az a *lelkület*, amivel a szentmisét életünkben kezeljük. A szentmisében ne magunkat, ne a magunk elképzeléseit keressük, hanem csak Isten ajándékát. Ne legyenek „céljaink” a szentmisével. Sem egyéni, sem közösségi céljaink. (Van célja a szerelmes csóknak?) A szentmisét egyszerű lélekkel, szeretettel fogadjuk Isten kezéből, és Istenre bízunk, hogy ő mit akar benne nekünk adni.

Természetesen a szentmisében tanulni fogunk, mint a zsinat előbb elmondta, a szertartások és imádságok fognak

benne minket tanítani, mégpedig többre, mint bármi emberi beszéd, vagy a legszebb prédikáció.

De a szentmise mégsem iskola, nem tanóra. *Nem azért megyünk, hogy tanulságokat vonjunk le a miséből, s azokat az életben alkalmazzuk.* Természetesen a mise a közösség egységének és a szeretet kötelékének jele és munkálója. *De ne mi akarjunk a szentmisével, mint egy eszközzel közösséget formálni.*

Ez a közösség sokkal mélyebb és sokkal lényegesebb, mint amit a mi közösségi érzésünk akár csak elképzelhetne. Természetesen a szentmisében azzal a Krisztussal találkozunk, aki magához hívja a fáradt szívűeket, s azt ígéri, hogy megnyitja őket. *De mi mégse azért járunk a misére, hogy vigaszt és enyhületet kapjunk.* Bízunk Istenre, hogy mit csinál velünk, mikor tart szigorúbb, szárazabb étken, mikor látja úgy, hogy emberi voltunkban vigaszra van szükségünk.

Természetesen a szentmise a legszebb cselekmény, a legfőlemelőbb szertartás, amiben részt vehetünk, s minden erővel törekednie kell papnak, ministránsnak, énekeseknek, hívőknek arra, hogy minden szó, mozdulat, tárgy méltó legyen a szent misztériumhoz.

De mégsem azért járunk a misére, hogy élményben legyen részünk, hogy gyönyörködjünk, meghatódjunk vagy föllekesejdjünk, hanem csak azért, mert hisszük és tudjuk, hogy a szent misztériumban megváltásunk műve valósul meg.

Egyházunk azt kívánja a hívőktől, hogy *„tanulják meg a tiszta áldozati adományt nemcsak a pap keze által, hanem vele egyesülten maguk is följánlani, és ezáltal magukat adni áldozati adományul”* – természetesen csak olyan áldozati adományul, amelyet az Atya azért fogad el, mert Krisztus áldozatával egybenőtt. Ne higgye az az édesanya, aki a

szentmisét alig tudja követni a mellette nyüzsgő kisgyermeke miatt, hogy szentmiséjéből valami is hiányozna.

Ha ő magát, áldozati adományul adta, ha mindent az életében, ezt a bosszankodást is felajánlja áldozatul, akkor az Krisztus áldozatának részévé lesz, végtelen értéket nyer, s Istennek tetsző lesz. Legyünk meggyőződve arról, hogy bűnbánatban megtisztuló egész gyarló életünk elfogadott és kedves lesz Isten előtt, ha szent Fiának áldozatával egyesítjük a szentmisében.

A szentmisének nem az a legfőbb köze életünkhöz, hogy a misében hallott szavakból gondolatokat, feladatokat viszünk haza hétköznapi életünkre nézve, hanem az, hogy *a szent- misében életünk Krisztus életének részévé lesz.* Így mindaz, amit jó lelkiismerettel teszünk vagy elszenvedünk, ami önmagában nem érne semmit, megszentelődik azzal, hogy Jézus tetteinek és szenvedésének érdemében részesül.

Az önátadásnak e lelkülete a legfontosabb, amit a szentmisébe mi belevihetünk és bele is kell vinnünk. De minthogy a szentmise alatt nem kell és nem is lehet szüntelenül erre gondolnunk, hiszen a szentmise alatt már „elkap és magával visz minket a szent cselekmény sodra”, helyeselhető az a szép szokás, hogy az ember a misére indulva vagy a templomba beérve *a mise előtt*, vagy esetleg a mise végeztével néhány szóval felindítja magában *a szentségi önátadásnak e lelkületét.*

A régi római misekönyv szerint a papnak egyebek között ezt kell imádkoznia a mise előtt vagy után: *„Fogadd el, Uram, egész szabadságomat. Fogadd el emlékezetemet, értelmemet, teljes akaratomat. Amim van, amivel rendelkezem, azt mind tőled kaptam, azt neked teljes szívvel felajánlom, s kormányzásra átadom a te szent akarotodnak. Elég nekem, ha szeretetedet és kegyelmedet megadod*

nekem, s már gazdag is vagyok, ennél többet semmi mást nem kívánok.”

IIIő és gyümölcsöző, hogy a szentmisére *külsőleg* is felkészüljünk. Vasárnapi vagy mindennapi órarendünket igazítsuk el úgy, hogy a szentmise méltó helyre kerüljön benne, s ne éppen az az idő jusson rá, ami végülis a sok program között megmarad.

Az Anyaszentegyház eredetileg egyetlen misét mutatott be naponta minden templomban, teljes ünnepélyességgel: énekkel, kórossal, asszisztenciával, szerepapokkal. Ebben az ünnepi misében, melyet konventmisének (a teljes gyülekezet miséjének) nevezhetünk, megjelenik az egész Egyház tagolt képe.

A papban maga a Fő, a szerepapokban a szolgáló Egyház; a ministránsokban a mennyei liturgia örök rendjét megjelenítő Egyház; az énekesekben az isteni Vőlegénye iránt vágyakozó Egyház; a templomhajóban ülő (vagy régen inkább: álló), az oltár felé forduló hívekben a mennyei haza felé vándorló földi Egyház.

Csak később, különféle megfontolások és szükségletek miatt vezették be a mellékmiséket, magánmiséket. Maradandó vallási emlékeink közé soroljuk a hétköznapi csendes magánmise utánozhatatlan áhítatát. Mégis: az ünnepélyes konventmise jeleníti meg legtisztábban azt a módot, ahogy az Egyház a szentmisét be akarja mutatni.

Tehát a misére való előkészület első „külső” gyakorlata a szentmise kiválasztása. A liturgiával együttélő hívek arra is törekedtek mindig, hogy *a szentmise változó részeivel lehetőleg előzetesen megismerkedjenek.* Ezt évszázadokon át misemagyarázó könyvek segítették.

Különösen a mise nehezebb szövegeit: a könyörgést, a felajánlási és áldozás utáni könyörgést hasznos előre elolvasnunk és átgondolnunk.

Külön alkalmat kívánna, hogy a zsolozsmáról is beszéljünk, most csak annyit róla, hogy a misére való előkészületnek nincs jobb módja, mint a szent zsolozsmából több-kevesebb részt elimádkozni. A napi zsolozsmából több szöveg amúgyis közvetlenül a napi miséhez kapcsolódik.

Az Egyház reggeli imádságát, a Laudest akár a templomba érkező is imádkozhatjuk. Készüljünk hozzá vasárnap időben a misére induláshoz. Ha lehet, öltünk ünnepi ruhát, s induljunk úgy, hogy maradjon kis időnk a templomban meg-nyugodni a mise előtt.

Belépünk a templomba. Megpillantjuk az ajtónál a *szenteltvíztartót*. A régi római templomoknak nagy, félig nyitott előcsarnokaiban medencék álltak, hogy a messzi útról érkező hívek megmosakodhassanak. E víz egyszerre szolgált praktikus, tisztálkodási célokat, de megvolt a maga lelki értelme is.

S ez a kettő, nem ellentétes egymással. Aki a liturgiában serénykedik, a legegyszerűbb, legköznapiabb, legtechnikaibb dolgot is úgy fogja fel, hogy az a szentség része. A szentség részévé lesz a templomtakarítás, az énekrend kiírása, a tömjénezőhöz való tűz élesztése, az orgonahangolás, vagy az énekesek hangjának reggeli bejáratására való gyakorlat is. A szentség része tehát a mosakodás is, mert a *készület* szellemét éleszti szívünkben.

Azután a későbbi századokban, néhol még ma is, a mise előtt a pap végigjárt a templomon és csatlakozó épületein vagy kolostoron, s szenteltvizet hintett. A szenteltvíz emlékeztet a tisztító keresztvízre, s így a misére való bűnbánati előkészület eszköze; de emlékeztet Isten

áldásának harmatára is. Ezzel a lelkülettel vegyünk a szentelt vízből, s hintsük magunkra kereszt alakban.

Helyünkre érve néhány pillanatig térdeljünk le, köszöntsük házában az Istent, engedjük szívünket elcsendesülni. Azután üljünk le és keressük elő imádságos könyvünkben a miséhez való részeket. Igen: *használjunk, a mise alatt megfelelő imádságoskönyvet*.

Sajnos az imádságoskönyv használata kezd kimenni a divatból. Pedig milyen másképpen, mennyivel tudatosabban követheti a misét az, aki imádságoskönyvet tart kezében: kikeresi benne az énekeket és a feleleteket; imádságokat talál benne mise előttre, áldozás vagy mise utáni hálaadásra.

Itt szeretnék szólni, a *liturgikus szolgálatokról*. Mondtuk már, hogy a pap semmivel sem helyettesíthető, krisztusi megbízáson alapuló szentségi szolgálata mellett milyen fontos szerepe van az Egyház ünnepélyes liturgiájában a szerepapoknak, ministránsoknak, énekeseknek, orgonistának.

Az Egyház liturgikus eszménye nem a pap és a hívők párbeszéde; régebben tilos is volt ministráns nélkül akár csak csendes misét is végezni. Az Egyház a „*sokszereplős*” liturgiában – ahol mindenkinek megvan a maga helye és funkciója – jelent meg a maga teljes életterében, életgazdagságában.

Míg régebben az Egyház anyagi helyzete megengedte, hogy e liturgikus szolgálatokra rendelt férfiakat és ifjakat alkalmazzon, ma jobbára a hívek sorából kerülnek ki a szolgálattevők. Jó volt, hogy akkor e szolgálatokra jól felkészített, rendszeres, megbízható, magukat erre elkötelező emberek álltak rendelkezésre.

De az is szép, hogy ma a szolgálattevők úgy jelennek meg, mint a közösség küldöttei és képviselői az oltár körül. A minisztáció az érett ifjaknak és az Egyház kincseinek, a

gyermeknek egyaránt a dolga. Ha nem csak tolonganak az oltár körül, hanem kiképzetten szolgáltatják a bort, vizet, áldozató tálcát, tüzet, tömjént, ha szép, rendezett mozgásuk, szinte mint a csillagok kozmikus járása, mint egy szent tánc mutatja be a test hódolatát az Úrnak, akkor segítik a hívőket is átlépni a földi határokat, szinte a mennyei liturgia előcsarnokának látni templomunkat.

A templomi liturgikus kórus, különösen, ha az oltár körül helyezkedik el, nem hangversenyteremmé változtatja a templomot, hanem olyan tökéletesen szólaltatja meg az Egyház istendicsérő hangját, amire a hívők egyedül nem lennének képesek.

Ugyanakkor támogatva és vezetve a hívek énekét mindnyájunk nevelői ők a liturgikus énekben. Az Egyház életének legkorábbi ideje óta, már a vértanúk Egyházában ott álltak a felkészült zoltárénekesek, hogy az Egyház által előírt énekek tudói, éneklői és vezetői legyenek. Néhány száz éve hozzájuk társul az orgonista is, hogy a harmóniába rendezett hangokkal az örök isteni harmónia utáni vágyat élessze a szívekben.

Nemcsak a zeneművészet, hanem minden, ami nemes és szép emberi alkotás, részt kap ebben az istendicséretben: a földet és mennyet egymáshoz kapcsoló *építészeti* tér, a látható formák segítségével a láthatatlan dolgok szemléletére és szeretetére ragadó *szobrok és képek*, a hétköznapi elűtő *ruhák és szent tárgyak*, a gondosan formált *szavak és mozdulatok*.

Nos, mindaz, aki a hívek közül részt vehet ezekben a liturgikus szolgálatokban, tegye jó szívvel, megbízhatóan, lelkesen. Istent nem lehet nagylelkűségben felülmúlni, bőségesen meg fogja jutalmazni azokat, akik többet adnak a kötelezőnél, s hűségesek a vállalt szent szolgálatban.

De már a földön is meg lesz a jutalmuk. Azok a gyermekek, akik a ministrációban gyakorolják magukat, fegyelmezettebbek, szebben mozognak és beszélnek, mint a többiek. És közülük fogja az Úr megszólítani azt, akit különleges szolgálatára meghív, hiszen a ministráció a papi hivatások veteményeskertje.

Akik a liturgikus énekben serénykednek, otthonosak lesznek a művészetben is, s őket soha nem fogja megkísérteni a hitvány és erkölcsromboló zene ördöge. Szinte mindenki megtalálhatja szerény helyét ezekben a liturgikus szolgálatokban, lehetőségeinek és tehetsége irányának megfelelően.

Még egy dologról meg kell emlékeznünk: magunkat is át kell adnunk, a mi Urunknak az adományokkal együtt. A kenyér és bor átadásának csak úgy van értelme, ha azok minket is jelentenek. A mi Urunk testévé és vérévé átváltoztatott adományoknak is az a teljes értelme, hogy így akar Üdvözítőnk magával egybekapcsolni, hogy mi is értékes adományok lehessünk.

Ezért vesz be minket is misztikus testének kegyelmi közösségébe, hogy azután magát, mint Isten gyermekeinek nagy közösségét az Atyának felajánlja és átadja.

A mi feladatunk tehát a szentmisében való részvétel alkalmával az, hogy átadjuk magunkat, mint áldozati adományt. Ezért egész lelkünkkel azon kell hogy legyünk, hogy Krisztus egyre bensőségesebben egyesülhessünk és így méltóbbak legyünk az Atyának való átadásra. Mint ahogy a nagy ostya mellett, ott vannak a kis ostyák is a paténán, úgy legyünk mi is együtt Krisztussal, hogy vele együtt fogadjon el bennünket az Atya.